

**МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ОБЛІК І
АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ**

підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма «Облік і аудит»

Укладач: доктор економічних наук, професор Проскуріна Н.М.

ВСТУП

Зовнішньоекономічна діяльність є перспективним напрямком господарювання суб'єктів підприємництва, оскільки дає змогу розширити конкурентні позиції підприємства та формує вагомую частку поповнення державного бюджету країни. Вихід суб'єктів господарювання України на світовий ринок вимагає опанування ними теоретичного та практичного досвіду налагодження економічних зв'язків із закордонними партнерами (нерезидентами) та здійснення зовнішньоекономічних операцій (товарних, фінансових, валютних, бартерних). Безумовно, система управління зовнішньоекономічною діяльністю вимагає глибоких знань у сфері бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій та їх оподаткування. Все це потребує підготовки висококваліфікованих кадрів зі спеціальності «Облік і оподаткування», які б могли на належному рівні та в установленому законодавством порядку здійснювати: укладення зовнішньоекономічних контрактів та їх реєстрацію, митне оформлення, облік основних зовнішньоекономічних та валютних операцій, зовнішньоекономічні розрахунки, оподатковувати експортно-імпортні операції, а також складати звітність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Мета навчальної дисципліни «Нормативно-правове регулювання, облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності» оволодіння базовими теоретичними знаннями і набуття практичних навичок щодо особливостей формування системи обліку та аналізу основних зовнішньоекономічних фінансово-господарських операцій суб'єктів підприємництва.

Вивчення навчальної дисципліни «Нормативно-правове регулювання, облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності» базується на засвоєнні знань з таких навчальних дисциплін «Фінансовий облік І», «Облік і звітність в оподаткуванні», «Фінансовий облік II», «Звітність підприємств», «Міжнародна економіка», «Гроші і кредит».

Для підвищення ефективності вивчення навчальної дисципліни

«Нормативно-правове регулювання, облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності» студенту пропонуються такі вибіркові дисципліни: «Податкова система», «Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку», «Нормативне регулювання обліку і аудиту».

Результати навчання: Компетентності, які забезпечує навчальна дисципліна «Нормативно-правове регулювання, облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності» відповідно до освітньої програми «Облік і аудит»:

а) загальні компетентності:

- Здатність вчитися та бути готовим до засвоєння і застосування набутих знань.

- Здатність до гнучкого мислення та компетентного застосування набутих знань в широкому діапазоні практичної роботи за фахом та повсякденному житті.

- Здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку.

б) фахові компетенції:

- Здатність формувати обліково-аналітичну інформацію для ефективного управління діяльністю підприємства.

- Знання методики здійснення оподаткування суб'єктів господарювання.

- Здатність підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Очікувані програмні результати після вивчення студентами навчальної дисципліни «Нормативно-правове регулювання, облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності» відповідно до освітньої програми «Облік і аудит»:

- Знати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ,

організацій.

- Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту, та оподаткування господарської діяльності підприємств.

- Демонструвати розуміння особливостей практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств, установ та організацій різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

- Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні держави та підприємств різних організаційно-правових форм власності.

Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.

Методичні рекомендації мають на меті допомогти студентам якісно підготуватися до аудиторних занять та перевірити рівень засвоєння матеріалу через відповіді на запитання, тестування, вирішення практичних завдань.

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ
«НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ОБЛІК І АНАЛІЗ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Загальні умови

Індивідуальне завдання з дисципліни «Міжнародні стандарти аудиту» передбачає підготовку та участь у науково-практичному семінарі з питань застосування в практичній діяльності аудиторів Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг Україні.

Студент має підготувати доповідь, презентційний матеріал у форматі Power Point та виступити з доповіддю на науково-практичному семінарі.

Тези доповіді та презентційний матеріал у форматі Power Point здається викладачеві не пізніше ніж за 14 днів до дати іспиту. Викладач може направити матеріал на доопрацювання в разі невідповідності встановленим вимогам чи обраній тематиці. В цьому випадку студент виправляє зауваження і знову подає його на перевірку.

Індивідуальне завдання повинно бути завершено за 10 днів до заліку. Захист звіту відбувається на науково-практичному семінарі, який проводиться не пізніше ніж за 5 днів до заліку.

Перелік тем доповіді та тез

1. Види митних режимів в Україні та їх характеристика.
2. Види цін у зовнішньо-економічній діяльності та порядок їх оформлення.
3. Визначення і облік курсових різниць по операціях кредитування в іновалюті згідно П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».
4. Визначення і облік курсових різниць по операціях купівлі продажу товарів та послуг.
5. Вільні економічні зони, зони вільної торгівлі, прикордонної торгівлі, офшорні компанії. Мета створення та реєстрації, законодавчо-правова база.
6. Міжнародне законодавство щодо бухгалтерського обліку

зовнішньоекономічної діяльності.

7. Облік авансів, сплачених іноземному постачальнику.
8. Облік валютних коштів на поточних і розподільчих рахунках.
9. Облік валютних операцій, пов'язаних з формуванням та рухом статутного капіталу.
10. Облік виконаних робіт за кордоном.
11. Облік комісійних операцій з нерезидентами.
12. Облік комплексного будівництва об'єктів за кордоном, надання та отримання технічної і гуманітарної допомоги.
13. Облік лізингових операцій, консигнаційних, компенсаційних.
14. Облік міжнародних автотранспортних перевезень.
15. Облік на підприємствах з іноземними інвестиціями.
16. Облік операцій з експорту робіт і послуг.
17. Облік операцій з фінансовими інвестиціями.
18. Облік повернення готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, в країну замовника, спільна реалізація готової продукції, компенсація витрат за переробку сировини.
19. Облік реекспортних та реімпортних операцій.
20. Облік розрахунків з відрядження за кордон.
21. Обмеження на здійснення переробки давальницької сировини.
22. Операції з давальницькою сировиною за зовнішньоекономічними відносинами.
23. Організація та ведення обліку зовнішньоекономічних операцій з підприємствами зареєстрованими в офшорних зонах.
24. Особливості використання в міжнародній сфері основних форм розрахунків.
25. Особливості відображення ПДВ з імпорту та відшкодування «вхідного» ПДВ при експорті.
26. Особливості обліку регулювання бартерних зовнішньоекономічних контрактів.
27. Особливості організації та ведення бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій на підприємствах у вільних економічних зонах.
28. Оцінка іноземних та фінансових інвестицій на дату балансу.
29. Поняття та види звітності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Характеристика форм фінансової звітності у відповідності з П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».
30. Порядок ведення касових операцій з інвалютою. Регулювання готівкового обліку іноземної валюти на території України.

- 31.Порядок відкриття валютних рахунків в банках.
- 32.Порядок відображення операцій з роялті.
- 33.Порядок отримання ліцензій на здійснення експорту (імпорту).
- 34.Порядок сплати митних платежів та зборів.
35. Порядок формування вартості експортних товарів.
- 36.Правила «Інкотермс – 2020» та їх характеристика.
- 37.Предмет та об'єкти вивчення курсу. Завдання обліку зовнішньоекономічної діяльності. Форми зовнішньоекономічних операцій.
- 38.Реєстрація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.
- 39.Розрахунки з використанням чеків, пластикових карток, векселів.
- 40.Розрахунки за акредитивом в інвалюті.
- 41.Система валютного регулювання та контролю, її вплив на зовнішньоекономічну діяльність підприємств.
- 42.Спеціальні режими при здійсненні бартерних операцій: застава, гарантія та їх відображення в системі бухгалтерського обліку.
- 43.Списання безнадійної заборгованості нерезидента та штрафи на користь нерезидента.
- 44.Способи обмеження імпорту: короткострокове обмеження імпорту, митний бар'єр, антидемпінгові мита.
- 45.Страхування фінансових ризиків, факторинг.
- 46.Характеристика вантажно-митної декларації її призначення.
47. Характеристика консолідованої звітності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності відповідно до П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність» .
- 48.Характеристика міжнародних розрахунків, як банківський переказ переваги і недоліки.
- 49.Характеристика розрахунків як платежі у формі відкритого рахунку (відстрочка платежу).
- 50.Характеристика фінансових документів, використовуваних у міжнародному платіжному обороті (чеки, векселі).

Критерії оцінювання

Максимальна оцінка за виконання індивідуального завдання, що складається з підготовки доповіді із запропонованих тем, допущених до захисту; підготовки презентаційного матеріалу до доповіді у форматі Power Point та виступу на науково-практичному семінарі за темою тез й дискусійне обговорення – 10 балів і визначається відповідно до таких критеріїв:

- 4 бали – за підготовку доповіді;
- 2 бали – за підготовку презентації за доповіддю;
- 4 бали – за виступ з доповіддю на науково-практичному семінарі.

За підготовку тез доповіді з індивідуального науково-практичного завдання із запропонованих тем бали нараховуються за такою схемою:

- 4 бали – усі ключові поняття, теми, проблеми, ідеї старанно відібрані, визначені й описані. Основні факти, що підтверджують деталі, включені й докладно описані. Немає фактичних неточностей.
- 3-2 бали – більшість ключових понять, тем, проблем, ідей відібрано, добре визначено й описано. Більшість основних фактів, що підтверджують деталі, включено й досить добре описано. Є незначні фактичні неточності.
- 2-1 бали – близько половини ключових понять, тем, проблем, ідей відібрано, визначено й описано. Включено майже половину основних фактів, що підтверджують деталі. Близько половини інформації є правильною, решта хибна, неточна або відсутня.
- 0 балів – незначну кількість ключових понять, тем, проблем, ідей відібрано, визначено й описано. Факти, що підтверджують деталі, не включено або включено недостатньо. Інформація здебільшого хибна, неточна або не стосується питання.

За підготовку презентації на підставі тез доповіді з індивідуального науково-практичного завдання бали нараховуються за такою схемою:

- 2 бали – усі ідеї подано належним чином, що демонструє глибокі знання студента про предмет і його здатність мислити логічно. Тему презентації чітко визначено і детально розроблено. Презентація має структуру (розділи), добре організована. Дотримано прийнятих норм проведення презентації.
- 1,1 – 1,9 бали – більшість ідей презентації подано належним чином, що свідчить про глибокі знання студента про предмет і його здатність мислити логічно. Тему презентації чітко визначено і ретельно розроблено, але трапляються порушення логіки в викладені. Презентація має структуру (розділи), добре організована. Дотримано більшість прийнятих норм проведення презентації.
- 0,1-1 бали – близько половини ідей презентації подано належним чином, що свідчить про глибокі знання студента про предмет. Тему презентації визначено нечітко і недостатньо добре розроблено. Презентація не має чіткої структури (розділів) і недостатньо добре організована. Не приділено достатньої уваги дотриманню прийнятих норм проведення презентації.

– 0 балів – більшість ідей у презентації виражено нечітко. Тему презентації визначено нечітко і погано розроблено. Презентація має неясну структуру або взагалі не має її. Багато порушень прийнятих норм проведення презентації.

За виступ на науково-практичному семінарі бали нараховуються за такою схемою:

– 3,6-4 бали – студент знаходить (добирає) і логічно поєднує всі дані, що стосуються запитання. Використовує всі відповідні навички мислення. Робить обґрунтовані висновки, спираючись на дані.

– 2,1 – 3,5 бали – студент знаходить (добирає) і логічно поєднує більшість даних, що стосуються запитання. Досить добре використовує відповідні навички мислення. Робить обґрунтовані висновки, спираючись на дані.

– 1-2 бали – студент знаходить (добирає) і логічно поєднує близько половини даних, що стосуються запитання. Використовує далеко не всі відповідні навички мислення. Робить недостатньо повні висновки, спираючись на дані.

– 0 балів – студент знаходить (добирає) і логічно поєднує обмаль даних, що стосуються запитання. Використовує навички мислення нечітко й неправильно. Робить неточні висновки, спираючись на дані, або не робить їх взагалі. Не виступає з доповіддю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

- 1) Белопольський М.Г., Рева К.Г., Балашова О.В. Облік та аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Маріуполь: ПДТУ, 2013. 269 с.
- 2) Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Житомир: ПП «Рута», 2006. 388 с.
- 3) Гордієнко Н.І., Карпушенко М.Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Харків: Страйд, 2006. 304 с.
- 4) Гордополов В.Ю. Методологічні положення бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій підприємств. Агросвіт. 2018. №13. С. 15-27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/13_2018/4.pdf.
- 5) Гордополов В.Ю. Організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку валютних операцій в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю. Економіка та держава. 2018. №5. С. 71-77. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2018/18.pdf.
- 6) Гордополов В.Ю. Оцінка стану організації та методики бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Бізнесінформ. 2018. №2. С. 215-223. URL: <http://oaji.net/articles/2017/727-1525756286.pdf>.
- 7) Гордополов В.Ю. Принципи бухгалтерського обліку в інформаційному просторі управління зовнішньоекономічною діяльністю. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2018. Вип. 1. С. 19-31.
- 8) Гуцаленко Л.В., Марчук У.О. Облік операцій ЗЕД – активізація управління стратегічним розвитком України. Ефективна економіка. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6386>.
- 9) Дупай М.М., Денчук П.Н., Питель С.В., Хомин П.Я. Облік та аналіз діяльності підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин: навч. посібник. Тернопіль: Астон. 2003. 200 с.
- 10) Кадуріна Л.О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Київ: «Слово», 2003. 288 с.
- 11) Кадуріна Л.О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: практикум. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. 272 с.
- 12) Карпушенко М.Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Облік зовнішньоекономічної діяльності». Х.: ХНУМГ, 2014. 80 с.
- 13) Кінзерська Н.В. Складові зовнішньоекономічної діяльності як об'єкти бухгалтерського обліку в умовах невизначеності зовнішнього

середовища. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 15-16. С. 100-105. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15-16_2020/18.pdf. 14. Ковальчук Т.Г. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 216 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12411.pdf>.

14) Колесніченко А.С. Організаційно-інституціональні аспекти обліку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Ефективна економіка. 2020. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7657>.

15) Кузнецова С.О., Ганін В.І., Польова Т.В., Клімович І.М., Нагорна І.В., Порсюрова І.П. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Харків: Видавництво Іванченко І.С., 2019. 221 с.

16) Положення (стандарт) бухгалтерського обліку / Верховна рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення: 20.08.2021 р.). 18. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959/12, зі змінами та доповненнями / Верховна рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення: 20.08.2021 р.).

17) Сук Л.К. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник для дистанційного навчання. Київ: Університет «Україна», 2006. 273 с.

18) Танасієва М.М. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 100 с.

Додаткова

1) Акименко О.Ю. Механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, Львів 2021. С. 50. URL:<http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/26325/arefAkymenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 05.02.2024).

2) Болдовська К.П. Особливості та складові облікового забезпечення міжнародних операцій суб'єктів. Економіка та суспільство. 2022. Випуск № 35. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1100>

3) Бойцова М. Зовнішньоекономічна діяльність: порядок здійснення та облік. Харків: Фактор, 2013. 44 с.

4) Гордополов В.Ю. Обліково-аналітична система управління зовнішньоекономічною діяльністю: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, спеціальність 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Житомир, 2019, с. 43. URL:<https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7522/Gordopolov.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5) Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник. 5-те вид., перероб. та допов.; Університет ДФС України. Ірпінь, 2019. 410 с.

6) Дунська А.Р., Жалдак Г.П. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 64 с.

7) Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібник / за заг. ред. д.е.н. Ю.Є. Петруні. Дніпропетровськ: Університет митної справи та фінансів, 2015. 331 с.

8) Коханська І. Що веземо? Про міжнародні товарно-транспортні накладні. URL: <https://icaap.org.ua/main/novini-ta-zm/mzhnarodn-novini-profes/shho-vezemo-pro-zhnarodn-tovarnotransportn-nakladn.html> (дата звернення: 05.02.2024).

9) Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Терлецька В.О. Митна справа: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 240 с.

10) Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібник. Тернопіль, 2017. 137 с.

Інформаційні ресурси

1) Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

2) Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991р. № 959-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=959-12>.

3) Сайт державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>